

Euskal Herriko Ahotsak  
ahotsak.com

*Valentina Yeregi Inza*

*Lasarte-Oria,  
Gipuzkoa  
(1915-2016)*

Aurkibidea



## Biografia



Aita Villabonakoa zuen eta ama, berriz, Urnietakoa. Lasarten jaio zen bera eta eskola nazionalean ibili zen hamar urte bete eta jaunartzea egin zuen arte. Orduan, Errekalderra joan zen bere ahizparen etxera, haren haurrei kontu egitera eta laguntzera. Hamasei urte egin zituen arte egon zen haiekin eta Donostiako San Martinen zegoen etxe batean sartu zen gero neskame. Hogei urterekin noizbait ezkontzeko asmoa bazuela-eta, josten ikasi nahi izan zuen eta Lasartera itzuli zen. Ordurako bazebilen gero senar izango zuen gizonarekin eta, Gerrak ezkondu aurretik harrapatu bazituen ere, aita berarekin alde egiten utzi zion. Aurrena Loiolara, gero Bilbora, handik Ortuellara, gero Santanderrera, Santanderretik Frantziara eta handik Biarritzera; hiruzpalau urtez alde batetik bestera ihesi ibili ziren. Ortuellan zibilez ezkontzea erabaki zuten eta gizona miliziano zebilela eskua moztuta utzi zuten berehala. Ospitaletik ospitalera mugitu zen gizona, eta beren lehen semea Frantzian jaio zen. Itzultzea erabaki zutenean, Lasarten atera zuten bizimodua nola edo hala. Itzultzean bigarren aldiz ezkondu ziren, elizaz eta "behar zen bezala".

## Zintak

### LAS-007

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-04-19
- **Iraupena:** 121 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia
- **Transkribatzailea(k):** Alkorta Agirrezabala, Jon

## Pasarteak

### 1. Larrekoetxea baserrian jaioa

- **Erref:** LAS-007/002
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:00:25. **Bukatu:** 00:02:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

#### Laburpena:

Larrekoetxea baserrian jaioa, Buenos Aireseko gainean. Bi bizitzakoa zen. Lur asko zituen. Mandioa, sukaldea eta bi logela. Ganbara. Ukuilua. Txerriak. Artoa eta babarruna. Aita Villabonakoa eta aita Urnietakoa ziren.

### 2. Anaiei zain eskolan, eta haiek etxean

- **Erref:** LAS-007/003
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:02:47. **Bukatu:** 00:04:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

#### Laburpena:

Eskolara anai-arrebekin joaten zen; behin ahaztu egin zitzaizen berari itxarotea. Udaltzainak jostundegira eraman zuen. Ahizpa hantxe ari zen josten. Halako batean, eraman zuten etxera.

### 3. Lasarte. Inguruko baserriak

- **Erref:** LAS-007/004
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:04:48. **Bukatu:** 00:07:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

#### Laburpena:

Lasarte asko aldatu da. Lehen baserri asko eta herritar denak ezagunak. Inguruko baserriak aipatzen ditu. Elkarri laguntzeko ohitura: iturrean ibiltzen zen, eskolara joan beharrean.

### 4. Eskola eta Jaunartzea

- **Erref:** LAS-007/006
- **Iraupena:** 0:04:17. **Hasi:** 00:07:39. **Bukatu:** 00:11:56

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ekonomia eta industria » Lantegiak » Gipuzkoako lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak

#### **Laburpena:**

<p>Lasarteko tela lantegiak. Michelin ez zegoen artean. Kanean baserri asko zeuden, baita eliza ondoan ere. Eskola publikoan ibili zen. Neskak eta mutilak aparte. Hamar urte arte. Aingeru, maiatzean Ama Birjinari loreak eskaintzen. Jaunartzeko soinekoa eta gosaria. Erretratua ateratzera Donostiara. Erregetako opariak.</p>

### **5. Hamar urterekin umezain, ahizparen etxera**

- **Erref:** LAS-007/007
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:11:56. **Bukatu:** 00:14:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lanbideak » Neskameak

#### **Laburpena:**

<p>Urtebetetzeak ez ziren ospatzen. Sanpedroak ospatzen zituzten. Filarmonika. Ahizparengana joan zen umezain, Errekaldera, hamar urterekin. Mantal zuriarekin ibiliko zela uste zuen. Tranbia. Hernanira joan ziren bizitzera. 16 urte arte. Gero, neskame Donostiara.</p>

### **6. Donostian neskame**

- **Erref:** LAS-007/008
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:14:38. **Bukatu:** 00:17:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Lanbideak » Neskameak

#### **Laburpena:**

Donostiara neskame, San Martin kalera. Aranzabal dendako jabeen etxera. Bi ume zituzten eta eskolara eramaten zituen. Jangela eta logelak garbitzea zen bere lana. Hilean zazpi duro irabazten zituen. Beste bi ahizpa ere han egon ziren zerbitzen.

### **7. Txomineneara dantzara; umeekin parkera**

- **Erref:** LAS-007/010

- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:17:20. **Bukatu:** 00:20:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Lanbideak » Neskameak

#### **Laburpena:**

Donostian lau urte egin zituen. Hamabostean behin joaten zen Lasartera. Txomineneara dantzara joaten ziren neskameak, uda eta negu, hamabostean behin. Umeekin parkera beti, hondartzara ez. Puntua egiten. Parkea nolakoa zen. Umeekin erdaraz egin beharra.

### **8. Donostiatik Lasartera bueltatu, eta gerra hasi zen**

- **Erref:** LAS-007/012
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:20:52. **Bukatu:** 00:25:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

#### **Laburpena:**

Gerra hasi aurretik neskame zegoen. Josten ikasi nahi zuen, eta etxera bueltatu zen. Josten jakitea inportantea zen. Traperian hasi zen gero josten ikasten, Lasarten. 18 urterekin hasi zen mutilarekin. Gerra hasi zeneko kontuak. Astebetean mutila ikusi gabe, beldurrez. Borrokak. Aitak esan ziona. Loiolara joan zen.

### **9. Donostiatik Bilbora, itsasontziz**

- **Erref:** LAS-007/014
- **Iraupena:** 0:04:42. **Hasi:** 00:25:18. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

#### **Laburpena:**

Loiolara joan zen, eta gero ez zegoen pasatzerik. Lubakiak zeuden Hernani gainean. Salbokonduktoa. Lau urte egin zituen etxetik kanpo. Gauda kaian pasatu, eta itsasontzian Bilbora, mutil-lagunarekin. Bilbotik Ortuellara, trenez.

### **10. Bilbotik Ortuellara; hantxe ezkondu zen**

- **Erref:** LAS-007/015
- **Iraupena:** 0:04:37. **Hasi:** 00:30:00. **Bukatu:** 00:34:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### **Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

**Laburpena:**

Ortuellan udaletxera joan ziren. Beste errefuxiatuekin elkartu ziren han, koinatarekin eta. Udaletxean ematen zieten jaten. Errietan egin zieten mezetara joan zirelako, eta ez ziren joan berriro. Loiolako andre baten kontuak. Hantxe ezkondu ziren. Ezkontza zibila, arratsaldean.

**11. Ezkontzako erretratua**

- **Erref:** LAS-007/016
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:34:37. **Bukatu:** 00:37:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

**Laburpena:**

Ezkontzako erretratuari buruzko komentarioak. Eskua galdu zuen gerran. Txapel eta guzti dago senarra. Jantziak. Ortuellako epaitegian ezkondu ziren. Afaria prestatu zieten tabernan.

**12. Ezkondu eta berehala, senarrak besoa galdu**

- **Erref:** LAS-007/018
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:37:39. **Bukatu:** 00:41:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

**Laburpena:**

<p>Ortuellan hilabete batzuk pasatu zituzten. Lau eguneko baimena eman zioten ezkontzeko, eta besoa galdu zuen handik egun gutxira, Urkiolan. Durangora joan ziren trenez, hura ikustera ospitalera.</p>

**Transkripzioa**

- Ortuellan zenbat denbora pasa zenuen?  
- Zenbat denbora? Ez dakit zenbat denbora pasa gendun. Hillebetiak, askoik ez. Hillabeten batzuk, askoik ez, han pasa genun. Ta geo etorri giñan ta geo mutilla jun zan, ezkondu, baiña ezkontzeko eman zizkioten lau egun permiso ezkontzeko. Lau eguneko permisoa, orduako juna zeon ba kuartelea eo jun biher zan tokira. Ta lau eguneko permisoa eman zioten. Ta lau egun pasa, autobusan jun zan, gu han utzita. Handik laugarren eguneako, zortzigarren eguneako, herittuta, besua kenduta zeon geo. Bai, eta koiñata ta biyok jun giñan egun pasa Bilbaua, bi mutil koxkorrekin. Eguna pasatzea ta jun giñan hara ta han Hernaniko batzuk topatu [...] "Gran Vía"n. Ta esan zixkien hari esan zion: "Ba al dakizu anaiya herittuta daola?" "Ez, ez du ezer asko e? Jardiñian ta dabil ta!". Gezurra. "A bai? Bueno, bueno, jungo gaittuk hua ikustea ta" esan Hernanikuak ta "a ver" zer genun ba, etxea jun biharrian trenea jungo gea. Atxuria jun, trenea hartu gendun ordubata ez dakit zer zan, eguardin, ta "a Portugalete". Ixo, "a Durango". Durangon, zeatik herittu zan, Urkiola aldeko mendi haundi hoitan. Ez dakit ze mendi dian hoitan. Hor, hor herittu zan. Ta hortikan jetsi zuen Durangoa. Bai, esaten du majiña bat bider idi-karruan han jetsi zuela

behera.

- A bai e?

-[...] Besua moztua zintzilikan ta zaiñak ta denak lotuta ta geo esaten du txarren-txarrena geo behera jetsi zianian eo zea "Cruz Roja"ko anbulantziya, jo, hua zerua emen zan [...] hua. Handik Durangoa anbulantzin, hua zeruba. Bai, ta sartu zan ta berriz in zien. Belaxe sendatu zitzaion e? Jun giñan Durangoa trena hartuta, ya mutil koxkorrekin koiñata ta biyok, ta galdetu genun ospital holako nun zeon ta, pues, [...] jun giñan ta ez zigun utzi sartzen: "No se puede entrar, no se puede...", "Somos de familia", "pues, no, no", "Ésta es la mujer, yo soy su hermana", "Bueno, bueno, esperan, ya les hablaré" ta jun zan ofizina "o lo que sea" galdetzea, ta esan zun, etorri zan "Bueno, si sois su mujer y la hermana que pasen". Bai ta jun giñan, eskailletan hola iyo giñan, planta baja o zer zan etxe haundi bat, ta saloi haundi bat sartu, ta bi errenka inbaliduak, bi errenka han ta hemen hola aiii! ta oi!! Danak danak miñez, eta gu eskubita kuarto txiki bat, atia iriki zen eta lau ohi, bi hutsak zeuden. Bat Oriyakua zan, Fernando zan errokilleruan semia, ezautu nun. Hura batian, guria bestian, ta bestia ez dakit zein zan. Ta guria tapatuta zeon, ta aurpegiya dana, begi bat bistan. Hau're galduta zun ba pixkat, baiño ez zun ikusten, baiño ez zin ezautzen e? Dana lotuba, ta besua ezin sartuta zakan. Ez zan ikusten. Ta jun ta arrebak musu eman zion. Ta nik ez niyon musik eman egiya esan e? Ez, ta bakizu ze esan zian? "Hobe gendun ez bagiñan ezkondu. Oain ze in biher degu? O ze in biher dezu?". Ta nik esan niyon, ez apuratu, nik lan ingo det. Esan niyon holaxe, esan niyon. [...] Ta nei're geroztikan, egiya esan, majiña bat [...] pasa ditut lanian, baiña atera gera aurea behintzat. Baiño hoi esan niyon.

### 13. Durangoko bonbardaketa; pinudian ezkutatuta

- **Erref:** LAS-007/020
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:41:22. **Bukatu:** 00:44:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

#### Laburpena:

Abadiñon zegoen kuartela, eta hara joan ziren. Dragoien batailoia. Bilboko ospitalera eraman zuten. Durangora joaten ziren astelehenetan feriaraz; eta, bonbardatu zutenean, gizona kezkatuta. Pinudi batean ezkutatu ziren.

### 14. Abadiñotik Bilbora; sirenak eta bonbak

- **Erref:** LAS-007/021
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:44:05. **Bukatu:** 00:46:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

#### Laburpena:

<p>Abadiñotik Bilbora joan ziren. Jende asko zegoen batera, eta handik beste etxe batera eraman zituzten. Bitartean, senarra ospitalean. Bonbardaketak. Sirenak jotzen zuenean, etxe azpira korrika.</p>

### Transkripzioa

- Bai "claro" [...] esan genun ba, hemen ez dakau ezer. Zea jungo gea, gu're Bilbao aldea jungo gea hemendikan. Bai, hoi in zuenian hurrena hemen hasiko dia ta gu han biyok bakarrik giñen ta geo Bilboa jungo giñan handikan. Ta koiñatak bere anai-arreba ta aitta ta geo koiñatak eta... Famili haundiya zan ta danak han zittun, ama ta aitta ta neskak, arrebak. Ta anaiyak mutil koxkorak asko zian, beatzi-hamar bai ta haik errefujiatu zituzten etxe batian, danak batian. Ta gu're hara jun giñan, koiñata ta ni're bai haikin batian. Ta utzi gindun, abadian utzi gindun. Ta hara [...] giñan aita, ta egun batzuk eman giñuzen han ta esan genun ba denak hemen ez gea eongo, jende asko dao ta. Esan zun nobiyo, esan zian harek "hitz eingo det nik", aiuntamentua eo holako itten zuen. "Lo único" Axala zamakin, Axala Hernanikua ez dakit zuek ez dezue aitzia izango baiño, Axala Hernanikua hango zea itten zuna, mahatsa itten zuna ta be aittona gure nobiyuak bazakin [...] zan, "harena jungo gea, aber nunbaitten ematen digun zerbait". Ta jun giñan ta "joño, ze habil zea". Harek ezaguna [...], ezagunak zian ta, familiyakin zeon. "Familiyan asko dittuk eta hari nunbaitte [...]". "Bai, baita, senar-emaztiak neska txiki batekin. Oso famili ona dek eta mataderuan lana itten dik gizonak, eta eramango dit, harexe eamango det", andria. Primeran. Ta halaxe, jesukristo haundiya badao nunbaitte han zean Gran Vian goiyen, "calle Iparraguirre, calle Aguirre" eo ez dakit zer zan. Hara, nei eaman zian.

- Ez dakit ze kale dan baiño, bai, ondo akordatzen zea e?

- Bai. Ta han ez zun denboa askoik in. Ni han bakar-bakarrik, beste senar-emaztiakin ta neska koxkorakin ta, umekin ta ni haikin. Bea ospitalian. Haik beti ospitalian eoten zian. Bai, haik beti ospitalian eoten zian. Bai, ta han gendela, geo, zea pasa zan bonba, geo bonbardeatzea etortzen zian, noiznahi bonbardatzea, Bilbao bonbardeatzea. Ta bonbardeotan sirena jotzen zuen ta sirena jotzen zuenian etxe guztitakuak korrika behera, beheko pixua, "entresuelo" eo ez dakit zer zan. Danak behera, ta bukatzen zanian, "Dang dang dang!", "Botatzen ai dia", pentsatzen zan, "'a ver" hemen hiltzen gean, "a ver" hemen hiltzen gean". Bertakuak eta danak e? Etxe guztikuak eta bertakuak eta danak bildurrez, bonbak botatzen aitzen zianian. Ta bukatu ta, "bueno, etxea", gora, pixu bat gora. Ailletu orduko errezatuuuu, "Jo!", berriz'e behera, sirena horrekin. Zenbat gora ta behera ibiltzen giñuzen.

## 15. Santurtzira; Portugaleteko zubia bota zuten

- **Erref:** LAS-007/022
- **Iraupena:** 0:04:41. **Hasi:** 00:46:37. **Bukatu:** 00:51:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

### Laburpena:

Santurtzi aldera joan zen gero senarrarekin. Portugaleteko zubia bota zutenekoa. Tankea pasatu eta senarrak kolpea hartu zuen. Ospitalera. Santander aldera oinez, gauez zakua hartuta isil-isilik. Bengalak bota zituzten, eta lurrean etzanda. Gero automobil batek hartu zituen. Senarrarekin jarraitzea nola lortu zuten.

## 16. Santanderren, itsasontzirako izena eman

- **Erref:** LAS-007/024
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:51:40. **Bukatu:** 00:55:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

### Laburpena:

Santanderrera iristean, laranjak jaten. Udaletxeko ilaran. Kale-garbitzaile baten etxera joan ziren; oso behartsuak ziren, armairurik ere ez zuten. Gerrako mutilatuek ez zuten ilaran zain egon beharrik jana lortzeko. Itsasontziz kanpora joateko apuntatu zuen senarrak. Pinton London itsasontzian joan ziren Frantziara; ikatza zeraman.

## 17. Itsasontzian ezagunak topatu, eta taldea osatu zuten

- **Erref:** LAS-007/026
- **Iraupena:** 0:03:41. **Hasi:** 00:55:09. **Bukatu:** 00:58:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

### Laburpena:

<p>Itsasontzian sartu zenekoa. Ezagunak topatu zituen han, alkaindarrak, eta gustura. Bidean botaka, haurdun zegoen eta. Frantziara nola iritsi ziren. Ogi zuria pastela iruditu zitzaien. Bidean Cervera itsasontzia agertu zen, eta ilunpetan egon ziren. 30 laguneko kuadrilla egin zuten.</p>

## 18. Frantzian ondo; haurra bertan izan zuen

- **Erref:** LAS-007/027
- **Iraupena:** 0:04:42. **Hasi:** 00:58:50. **Bukatu:** 01:03:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

### Laburpena:

Oso ondo egon ziren Frantzian. Errefuxiatuetako batek frantsesez zekien eta arduradun jarri zuten hura. Janarekin nola moldatzen ziren. Hiru zeuden haurdun eta oheak jarri zizkieten. Ama-etxea. Zaurituak, senarra barne, handik hiru hilabetera joan ziren Frantziara. Nola elkartu ziren.

## 19. Umearen jaiotza; erizainaren oparia

- **Erref:** LAS-007/028
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:03:32. **Bukatu:** 01:05:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

**Laburpena:**

Gizona bertan zela jaio zen umea. Ospitalean oso ondo. Erizaina madrildarra zen, eta arropak eman zizkion umearentzat. Aurretik umea izan zuenari ez zioten ezer eman, emakume dotorea zelako, beharbada.

**20. Miarritzen I: lehengusuaren etxean**

- **Erref:** LAS-007/029
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:05:15. **Bukatu:** 01:06:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

**Laburpena:**

Miarritzera, lehengusuaren etxera; zaldi-karroan joan zitzairen bila. Lau hilabete egin zituzten han. Hotza.

**21. Miarritzen II: etxez etxe, gero eta hobeto**

- **Erref:** LAS-007/030
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 01:06:55. **Bukatu:** 01:10:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

**Laburpena:**

Alargun baten etxera joan ziren. Saiatu zen neskame joaten ere, baina ez zuen lortu. Toki bakoitzeko esperientzia kontatzen du. Etxeetako bat nolakoa zen. Oiloak mutikoari txupetea kendu zionekoa. Venezuelara joan ziren batzuk. Interina hasi zen.

**22. Miarritzen III: senarra ospitalerako lanean**

- **Erref:** LAS-007/031
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 01:10:55. **Bukatu:** 01:12:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

**Laburpena:**

Gizona ospitalean zegoen lanean. Hark umea zaintzen zuen, bera lanean zen bitartean. Alpagatak egiten zituzten ospitalean, Baionara bidaltzeko. Bueltatu beharra izan zuten gero.

## 23. Semearekin Lasartera; senarra kartzelara

- **Erref:** LAS-007/032
- **Iraupena:** 0:05:01. **Hasi:** 01:12:30. **Bukatu:** 01:17:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

### Laburpena:

Lasartera joan zen umearekin, baserrira. Paperak egiten, senarrarentzat. Mugara joan ziren bila; semea granoz beteta zegoen. Kontrolak. Senarra Miranda de Ebrora eraman zuten eta gero Madrilera kartzelara. Koinatuaren laguntzaz atera zen.

## 24. Bigarren ezkontza, elizaz

- **Erref:** LAS-007/033
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 01:17:31. **Bukatu:** 01:20:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

### Laburpena:

Senarra etxera etorri zenekoa. Ahizpak galdetu ziona. Elizaz ezkondu ziren handik hiru urtera. Ortuellara joan ziren paper bila. Aldatuta zegoen herria; bonbardatutako eskola, taberna itxita...

## 25. Etxea egin zuten, lursaila erosita

- **Erref:** LAS-007/035
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 01:20:25. **Bukatu:** 01:21:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

### Laburpena:

Jaiotetxean bi urte eta erdi egin zituen, eta Buenos Aires etxera joan ziren. Lursaila erosi zuten, eta etxea egin zuten, aita hil zenean. Gure Ametsa. 1951.

## 26. Michelin lantegian lanean

- **Erref:** LAS-007/037
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 01:22:44. **Bukatu:** 01:24:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

### Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Ibilgailu-industria

**Laburpena:**

<p>Hiru urte Miarritzen. Bueltan, senarra zaindari ibili zen obra batean. Michelin lantegian hasi zen lanean bera, 27 urterekin. Baserritarrak ez ziren lantegira joaten normalean, beti neskame.</p>

## 27. Bueltan senarrak lanik ezin bilatu

- **Erref:** LAS-007/043
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 01:26:43. **Bukatu:** 01:28:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

**Laburpena:**

Goserik ez zuten pasatu gerran; baina, bueltan, senarrak lanik ezin aurkitu, gorrietakoa eta maingua zelako. Estraperloko patata, bizikletan.

## 28. Senarraren ibilerak: arrantzan

- **Erref:** LAS-007/046
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 01:29:14. **Bukatu:** 01:31:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

**Laburpena:**

Senarra arrantzan ibiltzen zen aitarekin, gerra aurretik eta ostean. Kiloko bost pezeta ematen zizkieten, Bretxan. Arrebak eramaten zuen arraina. Senarra gorrarena eginda libratu zen behin.

## 29. Jaioberrien janzkera

- **Erref:** LAS-007/051
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 01:33:02. **Bukatu:** 01:36:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikua eta sasimedikuak
- Lanbideak » Neskameak

**Laburpena:**

Ahizparenean umezain egon zeneko kontuak. Urik ez zegoen etxean, eta arropa garbitzera labaderora. Jaioberrien janzkera. Faja, pixa-oihalak... Pardelik ez zegoen lehen. Umeei ez zieten orain beste mimo egiten. Neskato bati gertatu zitzaiona. Bi ahizpa hil ziren txitxareekin. Orduko medikua, Don Prudencio.

### 30. Lau janari denda Lasarten

- **Erref:** LAS-007/053
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 01:36:31. **Bukatu:** 01:37:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikiak eta sasimedikak

#### Laburpena:

<p>Lasarteko medikak; botikarik ez zen. Janari dendak aipatzen ditu, lau.</p>

#### Transkripzioa

- Ta ospitalik eta izaten al zan hemen Lasarten?
- Hemen, Lasarten?
- O medikun kontsultaik eo?
- Gerra denboan ez dakit. Gu etorri ezkeretik bai, baiño lehen-lehen ez dakit. Gu bizitzen hasi ezkeotik bai, [...] juten giñen hara, ta hoi bai. Bai.
- Ta botikak edo farmazik edo?
- Farmazia ez dakit. Ez naiz akordatzan farmazi kontuik hemen, Lasarten.
- Behartu're ez igual, zuek?
- Hemen "comestible" dendak zian. [...], Malen eta Telesforonia ta bestia zer zan ba, zeik Joxe Ramon ta aitta, ez, Mercedes, Laxaro... Zer zan? Lau denda hoiek zian hemen. Gaiñekuan, basarrik etxe onduan ta bestaldian'e bai, ta hemen ez zan botikik ordun, farmazik.
- Eta sasi-medikuikan, esate bateko belarrakin eta hola zeatzen zanikan, edo "curandero" edo norbait ibiltzen zanik?
- Ez, guk ez gendun ebilli, behin'e ez.

### 31. Hilerokoa etorri zitzaionekoa

- **Erref:** LAS-007/055
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 01:37:44. **Bukatu:** 01:40:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Sexua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

#### Laburpena:

<p>Hilerokoa jaitsi zitzaionean ahizparenean zegoen, eta ez zion ezer asko esan. Maindire puskak jarrita ibiltzen ziren. Painuak erosten zituen gero, Donostian. Haiek erakusleioan ikusteak lotsa ematen zion.</p>

### 32. Lasarteko serenoa, pregoilaria

- **Erref:** LAS-007/057
- **Iraupena:** 0:03:12. **Hasi:** 01:41:15. **Bukatu:** 01:44:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Lanbideak » Udal langileak

**Laburpena:**

Lasarteko gauzaina, Peña, eta udaltzaina. Pregoilaria. Faroleroak. Kale garbitzaileak. Zorroztailleak.

**33. Kaleko saltzaileak**

- **Erref:** LAS-007/059
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 01:44:38. **Bukatu:** 01:45:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

**Laburpena:**

<p>Fernando errozkila saltzailea. San Pedro jaietan gozokiak. Bertso-paperak.</p>

**Transkripzioa**

- Ta saltzailleikan, bestelako ba helatuk saltzen edo goxokik saltzen edo?
- Bai, errozkilak.
- Txurreron bat eo?
- Nola zan? "Este", Oriyakua zan, Fernando. Bai, karruakin etortzen zan ta errozkilak saltzen zizkien. Haren semia eon zan gukin ospitalian esan dizutena. Bai errozkilak saltzen zittun. Bai, ta geo San Pedro jaitan karameluk eta jartzen zittuen mahaiyak eta hoik, eta bakizu.
- Xoxa izan ezkeo...
- Bai.
- Hara jun bai, baiño...
- Bai, baiño hamar urte bitarten guk ez gendun karameluik erosten, diruik ez gendun ematen, ez ziguen ematen.
- Zu akordatzen al zea bertso-paperikan saltzen zun jendeik edo [...]?
- Bertso-paperak? Bai, majiña bat bazian gure etxian, gure mutillak erosita. Harek solterua zanen asko zittun, harek asko erosten zittun, ta ikasi're seittun itten zun gaiña, bersuak.
- Zuk zeorrek bai?
- Ez, ez dakit nik bertsoik bat bakarrik ere. Lehenon letu izan ditud baiño ez det ezertako zeaik, harek bai; harek gaiña ikasi egitten zun seittun. Letu ta beak kantatzen zittunak zian bezela. Baiño ez. Askok zittun solterotan, ta oain'e gure etxian izan dia baten batzuk, lehengo zaharrak.

**34. Zaldi-karroak eta asto-karroak**

- **Erref:** LAS-007/060
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:45:56. **Bukatu:** 01:47:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

**Laburpena:**

<p>Errekadistak egiten zituen komentuko enkarguak, zaldi-karroarekin. Ama asto karroarekin joaten zen Donostiara, eta bera ere halaxe joan zen Jaunartzeko soinekoa probatzera. Automobilik ez zebilen bidean.</p>

**Transkripzioa**

- Ta errekadistaik izaten al zen, hola enkarguk itten ta ibiltzen zan...?
- Bai, hemen Sausteko Maria Andres gendun, Joxe Saustan andria, lengo batian. Gu eskolan ibiltzen giñanean ta geruo're bai.
- Bai?
- Bai. Komentuko enkarguk eta itten zittun harek. Brigidas hemengua, bai. Asto... zaldi-karruakin ibiltzen zan Donostia. Esne partittu ta geo enkarguk ekartzen zittun ta gu eskolatik ateatzeko, sartzeko ordubitako zea hortan bea zaldi-karrokin juden zan komentua. Ta geo etxea Zautza, bai.
- Ze gauza zaldi-karruakin Lasarten.
- Bai, zaldi-karruakin ibiltzen zan hua. Gure ama're astuakin juden zan Donostia, asto-karruakin. Ta ni komuniyoko soiñekua probatzea asto-karruakin jun nintzan. Conchan barrun han, jolin, ze elegante! Pavo realak ikusten nittun han eskubitan erregiña bizi zala, ez takit zer ta. Akordutzen naiz hori.
- Oain baiño kotxe gutxio ibiliko zan?
- O bate ez. Kotxeik bate ez.
- Dilijentziyik ta hola ezautu al zenun, hola, zaldi-karro...?
- Ez, ez.
- Baiño asko ibiliko zian baserritarrak eta?
- Bai, danak astua ta karruakin juden zian, barrundaiño.

**35. Alpargatak josten, Miarritzen**

- **Erref:** LAS-007/062
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 01:47:50. **Bukatu:** 01:49:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

**Laburpena:**

Alpargatak josten ibili zen Miarritzen, ospitalerako. Ez ei da zaila. Hiru puntako orratza. Interina.

**36. Umetako jolasak eta bazkalordua**

- **Erref:** LAS-007/064
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 01:49:25. **Bukatu:** 01:52:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

**Gaia(k):**

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

**Laburpena:**

<p>Hortza erortzean, sutara botatzen zuten. Panpina asko zituen lagun batek,

eta bera haientzat arropatxoak egiten ibiltzen zen. Loreekin koroak egiten eta paseatzen. Urtebetetzeetan oparirik ez. Denek eltze batetik jaten zuten.</p>

### 37. Eskolan ere euskaraz

- **Erref:** LAS-007/067
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 01:55:09. **Bukatu:** 01:56:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Euskara » Euskararen egoera

#### Laburpena:

Euskaraz egiten zuten dena, baita eskolan ere. Neskame zegoela ikasi zuen erdaraz. Herrian denek zekiten euskaraz. Gerrak dena aldatu zuen.

### 38. Lasarteko euskara

- **Erref:** LAS-007/068
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 01:56:40. **Bukatu:** 01:58:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

#### Laburpena:

<p>Lasarteko euskara eta euskara batua antzekoak ei dira. Euskara non hasten den aldatzen. Eibarko euskara. Miarritzen, euskaraz, frantsesez... denetik egin beharra.</p>

### 39. Senideei zuka, gurasoei berorika

- **Erref:** LAS-007/069
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 01:58:41. **Bukatu:** 01:59:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

#### Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

#### Laburpena:

Zuka hitz egiten zuten senideen artean, hika ez zitzaion gustatzen. Berorika gurasoei eta apaizarekin. Apaizari eskuan musu emateko ohitura.

**Ahotsak.eus**-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

*2025-11-18*

**CC-by-sa | Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com